

Forslag A 1929/UVN
Behandles i Udvalget for Velfærd i Norden

Felles nordisk handling for mer kunnskap for å forebygge og bekjempe partnerdrap bedre

Udvalget for Velfærd i Norden foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske regeringer

- *at* igangsette arbeid for å sikre like definisjoner og voldsstatistikker for partnerdrap, slik det fremgår av medlemsforslaget.
- *att* nordiska ministerrådet gör en sammanställning av fungerande insatser för att motverka partnerdrap/dödligt våld i nära relationer.

Baggrund

Partnerdrap er den mest alvorlige formen for vold i nære relasjoner og skjer sjelden uten forvarsel. Offeret har som regel blitt utsatt for vold av partneren også før drapet og forskning i Norge viser at i de fleste tilfellene har offeret vært i kontakt med politiet, helse- og omsorgstjenesten eller andre deler av hjelpeapparatet. Vold i nære relasjoner må forstås som et varsel om at det kan komme en enda mer grufull handling. Vold i nære relasjoner er alvorlig kriminalitet som i ytterste konsekvens tar liv. Det rammer familiene hardt og er et alvorlig samfunnsproblem i alle nordiske land. Det er menn som begår flest partnerdrap, og kvinner har større sannsynlighet for å bli drept av sin nåværende eller tidligere kjæreste, samboer eller ektefelle enn av noen andre. Nordiske land har langt lavere drapstall enn de fleste andre sammenlignbare land. Det er like fullt grunnlag for å tro at de lave tallene i større grad er preget av lave tall for andre drapsformer enn partnerdrap. For å få en bedre oversikt, og for slik å være bedre i stand til å bekjempe denne formen for drap, er det hensiktsmessig med mer sammenlignbar statistikk og oversikt på tvers av de nordiske land enn hva som praktiseres i dag.

Forskning fra UNODC¹ (FNs kontor for narkotika og kriminalitet) i 2019 viser at det i verden drepes 137 kvinner hver dag av et medlem av sin egen familie. Mer enn en tredjedel av kvinner drept i 2017 ble drept av deres nåværende eller tidligere partner. Kvinner drept av en de normalt skulle kunne stole på.

¹ https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet_5.pdf

En studie har vist at 13,5 prosent av alle drap internasjonalt er et partnerdrap. Til sammenlikning utgjør andelen partnerdrap i Norge per i dag 27 prosent av alle drap². Partnerdrap utgjør dermed en langt større andel av det totale antallet drap i Norge enn ellers i verden, til tross for at Norge definerer partnerdrap noe snevrere enn andre land. Noen studier har vist at det vestlige Europa og USA har hatt nedgang i antall partnerdrap. Samtidig har UNODC understreket at nedgangen er moderat i forhold til andre typer drap, og at antallet reelt sett holder seg relativt stabilt. De siste årene har det også blitt registrert en økning i antall partnerdrap på kvinner internasjonalt. I Sverige ble ikke partnerdrap skilt ut fra andre typer drap i den offisielle kriminalstatistikken før i 2017, men en svensk studie fra 2017 har vist at 26 prosent av drap i perioden 1990–2013 var partnerdrap. I Sverige er drapsraten høyere enn i Norge (om lag 1:100 000). I Danmark er drapsraten også høyere enn den norske (0,9:100 000). Ifølge en rapport fra 2020, utgjør partnerdrap 23 prosent av drapene i Danmark³. Den finske forskeren og professoren Veli Verkko forsket blant annet på drap i tiårene 1920–1950. Han ga uttrykk for at andelen kvinnelige drapsofre er høy når det totale antallet drap er lavt, og vice versa. Dette har senere blitt omtalt som «Verkkos lov». Den høye andelen partnerdrap i Norge kan, med utgangspunkt i Verkkos lov, ha sammenheng med at den generelle drapsraten er lav. Dette understøttes også ved sammenlikning av det globale estimatet for andel partnerdrap som er lavere enn i Norge og Norden.

Samtidig som de nordiske landene har kommet langt med likestilling og er blant verdens beste både på likestilling og demokrati, er vold mot kvinner og partnerdrap en stadig like stor trussel. Også en trussel for demokratiet, fordi vold i nære relasjoner bidrar til å stilne offerets stemme og kveler kraften til å delta aktivt i samfunnslivet. Siden de fleste partnerdrap anses som varslede drap, fordi offeret tidligere har vært utsatt for vold fra drapspersonen og har søkt hjelp hos det offentlige, er det behov for å søke ny kunnskap og innsikt i hvordan samfunnet kan være bedre i stand til å forebygge partnerdrap. De nordiske landene bør foreta kvalitative analyser av partnerdrapsaker for å gi innsikt i hvordan partnerdrap bedre kan forebygges og hva som kan gjøres for å styrke det offentlige hjelpeapparatet for mennesker som utsettes for vold i nære relasjoner.

Det foreslås i korthet følgende:

1. For å sikre bedre forskning i Norden på partnerdrap bes Nordisk Ministerråd om å ta initiativ til at det etableres en felles og omforent nordisk definisjon av partnerdrap.
2. Nordisk Ministerråd bes om å ta initiativ til felles nordisk statistikk på partnerdrap.

²

<https://www.regjeringen.no/contentassets/5f3dc96de14f443f869795a19088926a/no/pdfs/nou202020200017000dddpdfs.pdf>

³

<https://www.regjeringen.no/contentassets/5f3dc96de14f443f869795a19088926a/no/pdfs/nou202020200017000dddpdfs.pdf>

3. Nordisk Ministerråd bes sikre felles nordisk forskning på partnerdrap, herunder ta initiativ til en felles nordisk partnerdrapskommisjon for å lære av sakene og undersøke hvordan det offentliges håndtering av saker om vold i nære relasjoner kan forbedres.

Udvalgets synspunkter

Udvalget anser rekommandationen for viktig og nødvendig i arbeidet for at sikre et trygt og sikkert Norden for alle.

Vold og trusler går ofte forud for, at et partnerdrap begås, og partnerdrap havner således i kategorien af forudsigelige drab. Opgørelser viser, at antallet af partnerdrab i Norden har ligget stabilt igennem mange år og peger desuden på, at partnerdrab udgør den største enkeltstående drabstype i Norden. I gennemsnit dræbes minimum én kvinde af en nuværende eller tidligere partner *hver måned i hvert* eneste nordiske land. Tendensen er så omfattende og udbredt, at disse drab har opnået egen definition og omtales *femicides*. Udvalget nærer et udtalt ønske om et opgør med denne fuldstændig uacceptable kendsgerning.

Vold mod kvinder og drab på kvinder anses fra flere sider som værende den største ligestillingsmæssige udfordring, som Norden står overfor. Denne vold og disse varslede drab ønsker et enigt udvalg at stille sig bag bekæmpelsen af. En fælles nordisk handling for mere kundskab i form af eksempelvis fælles definitioner, registrering, dataindsamling, viden og erfaringer om virksomme indsatser på såvel praktisk som politisk niveau er et første men vigtigt skridt på vejen.

Norden ligner på dette dystre felt hinanden på tværs af landegrænser, og det er udvalgets vurdering, at der vil kunne høstes stor nordisk nytte af et nordisk samarbejde i bestræbelserne på at styrke forebyggelsen og bekæmpelsen af vold og partnerdrab.

Et samlet udvalg stiller sig på denne baggrund bagom forslaget.

Reykjavík, den 14. marts 2023

Anna-Lena Blomkvist (SD)
Anne Kristine Linnestad (H)
Ásmundur Friðriksson (Sj.)
Eva Lindh (S)
Guðmundur Ingi Kristinsson (Flf)
Jette Gottlieb (EL)
Johan Dahl (sb)

Johan Hultberg (M)
Kjerstin Wøyen Funderud (Sp)
Maria Durhus (S)
Mikkel Bjørn (DF)
Sara Emil Baaring (S)
Tobias Drevland Lund (rødt)
Truls Vasvik (S)

